अत्र संध्यावर्णनस्य प्रस्तुतत्वात्प्रस्तुतानामनुलेपनादीनामेकबोधन-क्रियाभिसंबन्धः ।

'तदङ्गमार्दवं द्रष्टुः कस्य चित्ते न भासते ।
मालतीशशभृल्लेखाकदलीनां कठोरता ॥'

इत्यत्र मालत्यादीनामप्रस्तुतानां कठोरतारूपैकगुणसंबन्धः ।

एवम्—

'दानं वित्तादृतं वाचः कीर्तिधर्मौ तथायुषः ।
परोपकरणं कायादसारात्सारमाहरेत् ॥'

अत्र दानादीनां कर्मभूतानां सारतारूपैकगुणसंबन्धः एकाहरण-क्रियासंबन्धः ।

अप्रस्तुतप्रस्तुतयोर्दीपकं[1] तु निगद्यते ॥ ४८ ॥
अथ कारकमेकं स्यादनेकासु क्रियासु चेत् ।

क्रमेणोदाहरणम्—

'बलावलेपादधुनापि पूर्ववत्
प्रबाध्यते तेन जगज्जिगीषुणा ।
सतीव योषित्प्रकृतिः सुनिश्चला
पुमांसमभ्येति भवान्तरेष्वपि ॥'

अनुलेपनादीनि अबोधिषत । बोधिता इत्यर्थः । तमस्यनुलेपनादीनां शुभ्रस्फूर्तिरस्ति, ततश्च स्मरोद्बोधो जायते, मृगमदादीनां तमोग्रस्ततया स्फूर्तिर्न संभवतीति भावः ॥ **अत्रेति** । प्रस्तुते तमसि स्फुरद्रूपत्वादनुलेपनादीनामपि प्रस्तुतत्वमित्यभिप्रायः ॥ **तदङ्गमिति** । अत्र वर्णनीयतया नायिका प्रस्तुता । मालत्यादीनां तूपमानत्वेना-प्रस्तुतत्वम् ॥ गुणक्रियोभयाभिसंबन्धे तुल्ययोगितामुदाहरति—**दानमिति** । दीपकालंकारमाह—**अप्रस्तुतेति** । ननु 'कमलमिव मुखं मनोज्ञं–' इत्यादावति-व्याप्तिरिति चेत् । न । साम्यवाचकपदाभावे सतीत्यस्य विवक्षणीयत्वात् । एवं वैधर्म्यौत्त्यभावे सतीत्यपि बोध्यम् । तेन 'त्वं समुद्रश्च दुर्वारौ महासत्वौ सतेजसौ । अयं तु युवयोर्भेदः स जडात्मा पटुर्भवान् ॥' इत्यादिव्यतिरेकालंकारे नाति-व्याप्तिः ॥ प्रकारत्रयेण दीपकमाह—**अथेति** । अथवेत्यर्थः । अनेकासु क्रियास्वेकं कारकं यदि संबद्धं स्यात्तदापि दीपकं स्यादित्यर्थः । **बलावलेपात्** । सामर्थ्यगर्वात् । **अधुनापि** अस्मिन् जन्मन्यपि । **पूर्ववत्**पूर्वजन्मनीव । **तेन** शिशुपालेन । **भवा-**

---

1. दीपकमिति । प्रकृतार्थमुपात्तो धर्मः प्रसङ्गादप्रकृतमपि दीपयति प्रकाशयति सुन्दरीकरोतीति दीपकम् । अथवा । दीप इव दीपकम् । संज्ञायां कन् । दीपसादृश्यं च प्रकृताप्रकृतप्रकाशकत्वेनावसेयम् ॥